

חינוך פיננסי

בתוך כללי החיים – עשיר-עני
יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ט', עמ' 57-58
תרגום: אורי אורלב

יש אנשים החושבים שהילדים אינם צריכים לדעת דבר על כסף ואין להם צורך בכסף. הם ידעו הכל כשיגדלו, וילדים שמקבלים הכל מהוריהם קונים דברים מיתרים ורק מתקלקלים.
בדרך כלל נותנים כסף מפעם לפעם, כפרס, וגם אז פאָשור לאבא או לאמא יש מצב רוח טוב. רק לעתים רחוקות מקציבים ההורים קצבה שבועית ואומרים:

- קנה לך מה שאתה רוצה.

רק פעם אחת נתן אב מסים לבנו חמשים גרושי כל שבוע. הוא אמר:

- גם אם לא תשמע בקולנו או אם תקבל ציון גרוע בבית הספר, גם אז תקבל חמשים גרושי לכל מיני הוצאות שלך. אני רוצה שתלמד איך מוציאים כסף.

נכון: צריך לדעת להרוויח, אבל צריך לדעת גם להוציא.

הפרתי כל מיני ילדים: פאלה שכל מה שיש להם מבזבזים מיד על שטויות. אפלו לווים ובכלל לא מתכננים להחזיר. לפעמים הילד המבגד יותר קל דעת ודוקא הצעיר זהיר ומחשב.

זה עשר שנים שאני מנהל קפת הלוואות ואם יתברר לי שהצעירים רוצים לקרא ספרים מדעיים, אכתב ספר איך מישהו לווה, איך מחזיר ועל מה מוציא או חוסד, חוסד כדי לקנות דבר מסים שעולה הרבה כסף, למשל מחליקי קרח, שעון, אופניים או מתנה לאבא ולאמא.

הפרתי ילד שאסף כסף במשך חצי שנה לקנות פדורגל וסנדלים, אבל אחר כך מסר 12 זלוטים לאמא שלו מפני שחלתה.

יש הרבה בעיות לענייני ספר בבתי ספר מפני שגם הלמודים חנם עולים הרבה כסף.

נוח מאוד לתלמיד שהוריו קונים לו בתחלת השנה את כל הספרים שיזדקק להם, מחברות, נעלי התעמלות, ותיק – ומשלמים ברצון כשאוספים כסף למטרה כזאת או אחרת בכתה או בבית הספר. מפני שלא נעים לבקש כשלהורים אין כסף.

אחד תולש דף ממחברת, ומחברת מכתמת משליך לפח ואיש לא יודע. לא אכפת לו אם אבד עפרון. ילד אחר כותב באותיות זעירות כדי שהמחברת תספיק להרבה זמן.

יש ילדים שיש להם חדר משלהם, או לפחות שלחן קטן עם מגרה הננעלת במפתח, או מדף משלהם והם יכולים להכין שעורים בניהויתא. יש ילדים שפותרים ביד קפואה, ליד מנורה חשוכה, על גבי שלחן מתנדנד, בצפרן קרועה, בדיו חור, על גבי נייר זול וגרוע.

לא כל אחד אכל ארוחת בקר לפני שצא לבית הספר. אולי אפלו איננו רעב, מפני שהתרגל. אבל הוא עיף, רדום וכואב לו הראש.

לפעמים לאחד יש הכל, ולומד באי רצון, והשני רוצה ללמוד, אך ההורים אומרים לו שפבר מספיק, עליו לצאת לעבודה ולהרוויח כסף.

זמן רב חשבתי שכל תלמיד רוצה להיות יותר מבגד, עד שנוכחתי שזה לא נכון. ואם רוצים להיות

גדולים, הרי זה כְּדֵי לְהַרְוִיחַ כָּסֶף וְלַעְזֹר לַהֹרִים, כְּדֵי שְׂאֵמָא לֹא תִתְעַנֶּה.

יש דְּרָגוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל עֵדֶף וְחֶסֶר :

- אֲבִיוֹן, עָנִי, חֵי בְּדִלוֹת, לֹא אֲמִיד, אֲמִיד, עָשִׂיר, בַּעַל הוֹן. אֵד אֲפָשֶׁר גַּם לְחַלֵּק אֶת הָאֲנָשִׁים בְּצוּרָה אַחֶרֶת: לְאֵלֶּה שֵׁשׁ לָהֶם כָּל מָה שֶׁהֶם זְקוּקִים לוֹ וּלְאֵלֶּה הַמוֹצִיאִים יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהֶם מְרוֹיַחִים.

אוּלַי אֲבֵא מְרוֹיַח 10 זְלוּטֵי לְיוֹם וְהַמְשַׁפָּחָה חָיָה לָהּ חַיִּים שְׁלֹוִים, וּבְמִשְׁפָּחָה אַחֶרֶת יִכּוּלִים לִהְיוֹת אֲמִלִּים לְמֵרֹת שֶׁהֶם מוֹצִיאִים 50 זְלוּטֵי עַל הַיְלָדִים. יִכּוּלִים לִהְיוֹת הוֹרִים עָנִיִּים, אֵד שְׂמַחִים, מְדַבְּרִים עַל דְּבָרִים נְעִימִים, וְיִכּוּלִים לִהְיוֹת הוֹרִים אֲמִידִים, אֲבָל עֲצָבָנִיִּים, מְתוּחִים, כּוֹעֲסִים וּמְדֹאָגִים.

בְּדִיּוֹק כְּמוֹ יֶלֶד שֶׁמְקַבֵּל 5 גְרוֹשֵׁי לְקִנּוֹת סְפָרָיָה וְרַק לְעֵתִים רְחוֹקוֹת הוֹלֵךְ לְקוֹלוֹנֵעַ, וְיֶלֶד אַחֵר שֶׁלֹא מִסְפִּיק לוֹ זְלוּטֵי שְׁלֹם וְכָל הַזְּמַן חוֹשֵׁב אֵיךְ לְהַשִּׁיג יוֹתֵר.

אוּלַי מִשׁוּם כֵּן הַמְבַגְּרִים לֹא תִמִּיד מוֹכְנִים לְהַסְבִּיר, מִפְּנֵי שֶׁהֶם חוֹשְׁבִים כִּי הַנוֹשֵׂא קֶשֶׁה וְהַיְלָדִים לֹא יִכּוּלִים לְהַבִּין.

זֹאת טְעוּת. הַיְלָד רוֹצֵה לְדַעַת וְיֵשׁ לוֹ אֶת הַזְּכוּת לְדַעַת מִפְּנֵי שֶׁהַדְּאָגוֹת שֶׁל הוֹרָיו מְכַאִיבוֹת לוֹ אֲפִלוּ יוֹתֵר מֵאֵלֶּה שֶׁלוֹ. חוּץ מִזֶּה בְּמִשְׁפָּחוֹת עָנִיּוֹת הַיְלָדִים יוֹדְעִים מְדוּעַ פְּעַם אַרוּחַת הַצְּהָרִים מְלֵאָה וּפְעַם מְגִישִׁים רַק לָחֶם וְתֵה עִם מַעַט סֶכֶר. הֵם יוֹדְעִים כִּמְהָ עוֹלִים סְלִיּוֹת וְכוּבֵעַ חֲדָשׁ. יוֹדְעִים שֶׁטוֹב יוֹתֵר כְּאֲשֶׁר אֲבֵא מְרוֹיַח קֶצֶת פְּחוֹת אֲבָל הַמְשַׁרָּה בְּטוּחָה.

אֵין דְּבָר הַמְצַעֵר יוֹתֵר מִהַצְּלָחָה פְּתֵאוּמִית וּמִשְׁכָּרְת טוֹבָה וְאַחֵר כֵּן אֵין שׁוּם דְּבָר בְּמִשְׁפָּחָה זְמַן רַב – כְּלוּם וְכְלוּם – אֲבָטָלָה – הַרִי זֶה אֲסוּן גְּדוֹל. לֹא נְעִים כְּאֲשֶׁר מוֹכְנִים לְשַׁעוֹר אֲבָל הַמוֹרָה לֹא שׁוֹאֵל, אֵד יוֹתֵר גְּרוּעַ כְּאֲשֶׁר מִיִּשְׁהוּ יוֹדֵעַ אֶת הַעֲבוּדָה וְרוֹצֵה לְעַבֵּד, אֵד בִּינְתִים עוֹבֵד פְּחוֹת טוֹב מוֹצֵא תַעֲסוּקָה וְאֵתָה יוֹשֵׁב בְּלֵי לְעַבֵּד.

